

Leo Trotskij: Jag ser krig med Tyskland

(publicerad april 1932)¹

För närvarande har världspolitiken två brännpunkter som ligger ovanligt långtifrån varandra: den ena är Mukden-Beijing-linjen, den andra Berlin-München. Var och en av dessa infektionshärdar är nog för att förstöra den ”normala” händelseutvecklingen på vår planet under årtal och årtionden framåt. Men diplomaternas och de officiella politikernas dagliga arbete fortsätter som om inget ovanligt har hänt. Det var likadant under Balkankriget 1912, som blev upptakten till 1914.

Av någon anledning kallar folk detta för strutspolitik – och förtalar därmed grovt en intelligent fågel. Det tjugiga beslut som Nationernas förbund antog i frågan om Manchuriet är ett kraftlöst dokument, utan jämförelse inom den europeiska diplomatins historia: ingen struts med självrespekt kunde ha satt sitt namn under det. Denna blindhet – i vissa fall givetvis helt frivillig – inför vad som händer i Fjärran östern har åtminstone en förmildrande omständighet: händelserna där kommer att utvecklas jämförelsevis långsamt. Även om Orienten håller på att vakna till nytt liv så håller den fortfarande långtifrån något ”amerikanskt” eller ens europeiskt tempo.

Tyskland är en annan sak. Europa balkaniserades vid Versailles, och den återvändsgränd som det nu har hamnat i visar sig särskilt tydligt i Tyskland, där det har tagit den politiska formen ”national-socialism”. Med socialpsykologins språk skulle denna politiska strömning kunna beskrivas som en epidemisk förtvivlan inom de mellanliggande klasserna: ruinerade småhandlare, hantverkare och bönder; delvis också arbetslösa proletärer; det Stora krigets officerare och underofficerare, som fortfarande bär gradbeteckningarna men utan att få någon lön; kontorister från de stängda kontoren; bokhållare i bankrutta banker; ingenjörer utan arbete; journalister utan lön eller framtidsutsikter; läkare vars patienter fortfarande är sjuka men har glömt bort hur man betalar.

Hitler har vägrat att svara på frågor om sitt inrikespolitiska program med motiveringen att det är en militär hemlighet. Han är inte förpliktigad, säger han, att avslöja sina hemliga frälsningsmetoder för

1 Ur *The Forum*, april 1932. Mer än ett år innan Hitler utsågs till rikskansler i Tyskland skrev Trotskij, att en nazistisk seger ”enligt min djupaste övertygelse oundvikligen kommer att innebära krig mellan det fascistiska Tyskland och Sovjetrepubliken”. (”The Japanese Invasion of Manchuria”, *Writings* 30-31.) Liksom många av hans förutsägelser visade sig den vara riktig. Men i detta fall visade sig en del av hans förutsättningar vara felaktiga. I den nuvarande artikeln, som skrevs i början av 1932, hävdade han, att om Hitler kom till makten ”skulle han ... bli ett av Versailles’ främsta stöd, och visa sig bli en av den franska imperialismens stöttepelare.” Dessa påståenden, som han själv anmärkte ”kan verka paradoxala”, grundade sig på antagandet, att oavsett hur Hitler kom till makten – lagligt eller med hjälp av en kupp – så skulle den tyska arbetarklassen göra motstånd, och i själva verket skulle Tyskland kastas in i ett inbördeskrig: ”Det skulle oundvikligen förlama landets styrkor under en avsevärd tidsperiod, och tvinga Hitler att söka allierade och beskyddare i det omgivande [kapitalistiska] Europa, istället för att söka hämnd..” Som försvar för denna uppfattning kan man hävda, att det i början av 1932 fortfarande var rätt att förvänta sig att den mäktiga tyska arbetarklassen inte skulle underkasta sig fascismen utan kämpa ända till slutet. Men även om så var fallet, så gällde det inte ett år senare när Hitler utropades till kansler. I början av 1932 hade de tyska arbetarna ännu inte blivit så demoraliserade av stalinisterna och socialdemokraterna att de var oförmögna att föra en effektiv kamp, men i början av 1933 hade de uppenbarligen nått detta stadium. Till och med då, under de första dagarna efter Hitlers utnämning, hoppades Trotskij fortfarande på och förespråkade motstånd i sista stund från de tyska arbetarna. Inte förrän Hitler började befästa sin seger (med hjälp av en kombination av lagliga och olagliga aktioner) medgav Trotskij att det var uteslutet med inbördeskrig. Och till och med då hävdade han att det hade varit korrekt och nödvändigt ”att utgå från en linje som hade sin grund i motstånd, och göra allt i vår makt för att förverkliga den. Att på förhand tillstå att det inte var möjligt med motstånd skulle inte ha knuffat proletariatet framåt, utan hade bara infört ytterligare ett demoraliserande element.” (”Tyskland och Sovjetunionen”, i *Kampen mot nazismen i Tyskland*, på marxistarkiv.se, s 246.) Hitlers seger visade sig bli så enkel att han fick mycket friare händer utrikespolitiskt än vad Trotskij hade väntat sig 1932. När detta blev uppenbart på våren 1933 reviderade Trotskij sin analys av den nazistiska strategin utomlands (se ”Hitler and Disarmament”, i *Writings* 32-33.) [Engelska redaktörens anmärkning.]

sina politiska fiender. Det är inte särskilt patriotiskt men det är smart. I själva verket har inte Hitler några hemligheter. Men här är vi inte intresserade av inrikespolitik. När det gäller hans internationella politik verkar hans ståndpunkt vid en första anblick vara mer bestämd. I sina tal och artiklar förkunnar Hitler krig mot Versaillesfördraget, vars skapelse han själv är. Han specialiserar sig på smädelse riktade mot Frankrike. Men om han kommer till makten skulle han i själva verket bli ett av Versailles' främsta stöd, och visa sig bli en av den franska imperialismens stöttepelare.

Dessa påståenden kan verka paradoxala. Ändå härrör de obevekligt från den europeiska och internationella situationens logik, när den analyseras på ett riktigt sätt, det vill säga när analysen utgår från politikens grundläggande faktorer, och inte från fraser, gester och demagogernas övriga skräp.

Hitler kommer att behöva allierade

De tyska fascisterna förkunnar att de har två fiender: marxismen och Versailles. Med ”marxism” menar de två tyska partier, kommunisterna och socialdemokraterna, och ett land, Sovjetunionen. Med Versailles menar de Frankrike och Polen. För att förstå vilken internationell roll ett national-socialistiskt Tyskland faktiskt kommer att få, måste vi kort överväga dessa delar av frågan.

Erfarenheterna från Italien har på ett tillräckligt tydligt sätt klargjort förhållandet mellan fascismen och ”marxismen”. Ända fram till operettmarschen till Rom var Mussolinis program lika radikalt och mystiskt som Hitlers program. Men i verkligheten visade det sig bara vara en kamp mot de revolutionära och oppositionella krafterna. Precis som sin italienska föregångare kan den tyska national-socialismen bara komma till makten efter att ha krossat arbetarorganisationerna. Men det är ingen enkel uppgift. Det ligger ett inbördeskrig på nationalsocialisternas väg till makten. Även om Hitler skulle få en parlamentarisk majoritet med fredliga metoder – som med säkerhet är uteslutet – så skulle han ändå, för att införa en fascistisk regim, anse det nödvändigt att knäcka ryggen på kommunistpartiet, socialdemokratin och fackföreningarna. Och det är en mycket smärtsam och långdragen kirurgisk operation. Givetvis inser Hitler själv detta. Det är därför han inte alls är benägen att anpassa sina politiska planer till den tyska parlamentarismens osäkra öde.

Medan han döljer sig bakom fraser om laglighet väntar Hitler på rätt ögonblick för att slå ett kort och hårt slag. Kommer han att lyckas med det? Det är inte lätt. Men det vore oförlåtligt kortsiktigt att tro att han inte kan lyckas. Och oavsett på vilka vägar Hitler kommer till makten, vare sig det är via en öppen dörr eller genom att slå in den, så skulle fascistiseringen av Tyskland hursomhelst innebära en svår inrikespolitisk konflikt. Det skulle oundvikligen förlama landets styrkor under en avsevärd tidsperiod, och tvinga Hitler att söka allierade och beskyddare i det omgivande Europa, istället för att söka hämnd. Det är från detta grundläggande övervägande som vår analys måste utgå.

Under sin kamp mot fascismen kommer de tyska arbetarna naturligtvis att söka stöd i Sovjetunionen, och de kommer att få det. Kan ni för ett ögonblick tänka er att Hitlers regering under dessa omständigheter kommer att riskera att hamna i väpnad konflikt med Frankrike eller Polen? Mellan proletariatet i ett fascistiskt Tyskland och Sovjetunionen står Pilsudski.² Hitler skulle vara fullt upptagen med att fascistisera Tyskland, och det skulle vara oändligt mycket viktigare för honom att få Pilsudskis hjälp, eller åtminstone hans vänskapliga neutralitet, än att undanröja den polska korridoren.³ Vad obetydlig denna fråga skulle verka för Hitler – och faktiskt hela frågan om Tysklands gränser – mitt under den hårda kampen för att gripa makten och behålla den!

För Hitler vore Pilsudski en bro till vänskap med Frankrike, om det nu inte fanns andra broar på närmare håll. Redan nu hörs röster i den franska pressen – ännu så länge bara i underordnade tidningar – ”Det är dags att låta vår linje ledas av Hitler!” Förvisso intar den officiella pressen,

2 Josef Pilsudski (1867-1935) var vid denna tidpunkt diktator över Polen, efter en kupp 1926.

3 Den polska korridoren var en knappt 15 mil lång och smal landremsa från Danzig (Gdansk) fram till Östersjön, som framtogs Tyskland och överlämnades till Polen i Versaillesfördraget.

under ledning av *Le Temps*, en fientlig hållning till nationalsocialisterna. Men det är inte för att de som leder det nutida Frankrikes öde tar Hitlers militära gester på allvar. Nej, det som skrämmer dem är att den enda väg via vilken Hitler kan komma till makten, inbördeskrigets väg, är en väg som ingen kan förutsäga utgången på. Kan inte denna politik att störta en stat från höger utlösa en revolution från vänstern? Det är vad Frankrikes härskande kretsar oroar sig för, och helt och hållet med rätta.

Men en sak är klar: om Hitler verkligen skulle övervinna alla hinder och komma till makten, så kommer han, för att få fria händer i sitt eget land, att bli tvungen att börja med att förklara sin lojalitet till Versailles. Ingen på Quai D'Orsay [Frankrikes utrikesdepartement] har några tvivel om det. Dessutom förstår de mycket väl, att när en militärdiktatur under Hitler väl är fast upprättad i Tyskland, så skulle den kunna bli en mycket mer tillförlitlig del i Frankrikes herravälde över Europa än det nuvarande tyska regeringssystemet, vars matematiska formler nästan helt består av obekanta storheter.

Krig vore oundvikligt

Att tro att de härskande kretsarna i Frankrike skulle "skämmas" över att fungera som beskyddare av ett fascistiskt Tyskland vore fullständigt naivt. Idag förlitar sig Frankrike på Polen, Rumänien och Jugoslavien, tre länder som styrs av militärdiktaturer! Är det en slump? Inte det minsta. Frankrikes nuvarande herravälde över Europa är resultatet av det faktum att Frankrike fortfarande är den enda arvtagaren till USA:s, Storbritanniens, Italiens och sin egen seger. (Jag nämner inte Ryssland här eftersom hon inte fick del av segern, trots att hon hade betalat för den med det största antalet människoliv.) Den mäktigaste kombination av världskrafter som historien har upplevt har givit Frankrike ett arv som hon inte vill släppa från sig, men som är alltför tungt för hennes smala axlar. Frankrikes territorium, hennes befolkning, produktivkrafter, nationalinkomst – alla dessa är uppenbarligen otillräckliga för att understöda hennes övermodiga ställning. Balkanisera Europa, skapa motsättningar, kämpa mot nedrustning, stöda militärdiktaturer – det är dessa metoder Frankrike behöver för att förlänga sitt herravälde.

Tvångsuppsplittningen av den tyska nationen ingår som en länk i detta system, en länk som är precis lika nödvändig som Polens fantastiska gränser med den berömda korridoren. I Versailles' språkbruk är "korridor" namnet på en operation som andra människor kallar att ta bort ett revben från en levande organism. När Frankrike svär till Gud att hon strävar efter fred samtidigt som hon stöder Japan i Manchuriet,, så innebär det bara att hon står för sitt eget herraväldes okränkbarhet, det vill säga sin rätt att slita sönder Europa och förvandla det till kaos. Som historien vittnar om är omätligt överdrivna erövrare alltid benägna till "pacifism" eftersom de fruktar hämnd från de erövrade.

En fascistisk regim kan bara förverkligas till priset av blodiga omvälvningar och en ny utmattning av Tyskland, och skulle av just det skälet vara en ovärderlig del i Frankrikes herravälde. Frankrike och hennes Versaillesystem har absolut inget att frukta från nationalsocialisternas sida.

Skulle Hitler vid makten alltså innebära fred? Nej, Hitler vid makten skulle innebära en förstärkning av Frankrikes herravälde. Men av just det skälet skulle Hitler vid makten innebära krig, inte mot Polen, inte mot Frankrike, utan mot Sovjetunionen.

Mer än en gång under de senaste åren har pressen i Moskva talat om en annalkande militär intervention i Sovjetunionen. Mer än en gång har författaren till dessa rader invänt mot den sortens snabba prognoser, inte på grund av att han ansåg att det saknades ondska som önskade krig mot Sovjetunionen, varken i Europa eller på resten av planeten. Nej, det finns det ingen brist på. Men motsättningarna och motståndet var alltför stora för ett så riskabelt företag, inte bara mellan de olika europeiska länderna, utan ännu mer inom vart och ett av dem.

Det finns knappt en politiker värd att nämna som nu inbillar sig att man skulle kunna göra upp med

Sovjetrepubliken med hjälp av arméer som slängts ihop längs gränsen eller enkla landstigningsoperationer. Inte ens Winston Churchill tror längre på det, trots sina ytterst vidlyftiga och högröstatade politiska övningar. Den sortens experiment försökte han sig på under åren 1918-1920, då Churchill enligt sitt eget själv goda skryt mobiliserade ”fjorton länder” mot Sovjetunionen. Vad lycklig den brittiska finansministern skulle vara om han nu kunde få tillbaka de hundratals miljoner pund som spenderades på interventionen i Ryssland!

Men vi ska inte gråta över spilld mjölk. Dessutom betalade pengarna för en bra läxa. Om de ”fjorton ländernas” trupper inte kunde segra på den tiden, under Sovjetrepublikens första år då Röda armén fortfarande gick omkring i barnskor – under de åren hade den tyvärr ofta ingenting alls på fötterna! – hur mycket lägre är då förhoppningarna nu, när Röda armén är en mäktig kraft med segerrika traditioner, med unga men ändå erfarna officerare, med outtömliga reserver som revolutionen byggt upp och med tillräckligt välfyllda militärförråd!

Även om de omgivande ländernas förenade styrkor skulle dras med i äventyret, så skulle de inte vara stora nog för uppgiften att invadera Sovjetunionen. Japan ligger för långt bort för att få någon självständig militär roll mot Sovjetunionen, och dessutom kommer Mikadoregeringen under de kommande åren att ha tillräckligt med problem på närmare håll. För att göra en invasion möjlig krävs det ett stort, högindustrialiserat imperium på den europeiska kontinenten, någon som skulle vilja, och kunna, ta på sig den största bördan av en pilgrimsfärd mot sovjeterna. Rättare sagt, det krävs ett land som inte har något att förlora. En hastig blick på den europeiska politiska kartan kommer att övertyga er om att ett sådant uppdrag bara skulle kunna genomföras av ett fascistiskt Tyskland. Än mer, ett fascistiskt Tyskland skulle inte ha någon annan utväg. Efter att till priset av oräkneliga offer ha kommit till makten, efter att ha avslöjat sin bankrutt vad gäller alla inrikespolitiska problem, efter att ha kapitulerat för Frankrike och följaktligen för halva lydstaterna som Polen, skulle en fascistisk regim ofrånkomligen bli tvungen att leta efter någon sorts vågspel för att komma ur sin egen bankrutt och motsättningarna i den internationella situationen. Dessa omständigheter skulle med dödlig nödvändighet driva fram ett krig mot Sovjetunionen.

Man skulle kunna besvara denna pessimistiska prognos genom att åberopa exemplet Italien, som Sovjetunionen har upprättat ett fördrag med. Men den invändningen är ytlig. Italien åtskiljs från Sovjetunionen av en rad mellanliggande länder. Bakom den italienska fascismens uppkomst stod en rent inrikespolitisk kris, eftersom Italiens nationella krav hade blivit tillräckligt generöst tillfredsställda i Versailles. Den italienska fascismen kom till makten strax efter det Stora kriget, vid en tidpunkt då de inte kunde tala om ett nytt krig. Och slutligen var det fascistiska Italien ensamt, och ingen i Europa visste hur stabil den fascistiska regimen skulle visa sig vara, å ena sidan, och Sovjetregimen å den andra.

I alla dessa avseenden skulle Hitlertysklands ställning vara livsfarligt annorlunda. En yttre framgång vore nödvändig för den. Sovjetunionen skulle vara en outhärdlig granne. Vi kommer ihåg hur länge Pilsudski tvekade innan han skrev under icke-aggressionspakten med Ryssland. Hitler sida vid sida med Pilsudski – det ensamt besvarar vår fråga. Å andra sidan kan inte Frankrike undvika att inse att hon inte befinner sig i en ställning där hon kan behålla Tyskland obehävarat hur länge som helst. Frankrikes politik kommer att vara att vända det fascistiska Tyskland mot öst. Det kommer att ge en säkerhetsventil åt den nationella ilskan mot Versailles’ regim, och – vem vet? – kanske vi på den vägen kommer att ha turen att hitta nya källor för att lösa det mest okränkbara av alla världsproblem, frågan om krigsskadestånd.

Ryssland måste vara redo

Om man – även om vi långtifrån tar dessa personer på orden – tror på de fascistiska profeternas påstående att de kommer att gripa makten under första halvåret 1932, så går det att redan på förhand lägga fram en sorts politisk kalender. Det måste avsättas ett par år för att göra Tyskland fascistiskt:

för att krossa den tyska arbetarklassen, skapa en fascistisk milis och rusta upp arméns kadrer. Omkring 1933-1934 skulle alltså betingelserna för en militär invasion av Sovjetunionen vara mogna.

Denna "kalender" utgår naturligtvis från att Sovjetunionens regering under tiden kommer att vänta tålmodigt. Mina relationer till den nuvarande Moskvaregeringen är inte sådana att jag är berättigad att tala i dess namn eller hänvisa till dess avsikter, som både jag och alla andra läsare eller politiker bara kan bedöma på grundval av den information som finns tillgänglig. Men det står mig ännu mer fritt att säga hur Sovjetregeringen enligt min uppfattning *borde* agera i händelse av en fascistisk seger i Tyskland. Om jag skulle få telegram om denna händelse så skulle jag skriva under en order för att mobilisera reserverna. När man står inför en dödlig fiende, och när krig med nödvändighet härrör ur den objektiva situationens logik, så vore det oförlåtligt lättsinne att ge fienden tid att etablera och befästa sig, ingå de nödvändiga allianserna, få den nödvändiga hjälpen, utarbeta en plan för samordnade militära aktioner, inte bara från väst utan också från öst, och på så sätt växa till en kolossal fara.

Över hela Tyskland sjunger Hitlers stormtrupper redan en marschvisa mot sovjeterna, skriven av en viss doktor Hans Buchner. Det vore ogenomtänkt att låta fascisterna dra ut på denna krigssång. Om det är tänkt att de ska sjunga den så låt dem göra det i staccato.

Oavsett vem av de två som råkar ta det formella initiativet, så är det oundvikligt med ett krig mellan en regering under Hitler och Sovjetregeringen, och det redan vid en mycket tidig tidpunkt. Konsekvenserna av ett sådant krig är omöjliga att förutse. Men oavsett vilka illusioner de må hysa i Paris så kan en sak sägas med säkerhet: en av de första saker som skulle brinna i flammorna från ett krig mellan bolsjevikerna och fascisterna vore Versaillesfördraget.